

**Міністерство освіти і науки України
Білоцерківський національний аграрний університет
Агробіотехнологічний факультет
Кафедра лісового господарства**

МАТЕРІАЛИ

II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІСІВНИЧОЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА

15 квітня 2022 року

Біла Церква – 2022

УДК 630*2:378.091.21:001.1

Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Біла Церква, 15 квітня 2022 р.). – Біла Церква: БНАУ, 2022. – 115 с.

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук;
Мерзлов С.В., д-р с.-г. наук;
Варченко О.М., д-р екон. наук;
Димань Т.М., д-р с.-г. наук;
Хахула В.С., канд. с.-г. наук;
Хрик В.М., канд. с.-г. наук;
Божена Сера, д-р філософії;
Алтибаєв А.Н., д-р техн. наук;
Рєбко С.В., канд. с.-г. наук;
Давиденко К.В., канд. с.-г. наук;
Мельниченко В.А.;
Вітряк А.В.;
Солоха С.М.;
Карабчук Д.Ю., канд. с.-г. наук;
Мацкевич В.В., д-р с.-г. наук;
Лозінська Т.П., канд. с.-г. наук;
Соколенко К.І., канд. техн. наук;
Зелінський Б.В., д-р філософії;
Кімейчук І.В.

Відповідальні за випуск: **Левандовська С.М.**, канд. біол. наук, **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук.

До збірника ввійшли матеріали і тези доповідей, подані учасниками II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми лісівничої освіти, науки та виробництва» 15 квітня 2022 року, Білоцерківський національний аграрний університет) до Організаційного комітету.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/taxonomy/term/27>

©БНАУ

УДК 502(477.52)

МІСЬКОВА О.В.

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

lena.miskova.enot@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «СЕЙМСЬКИЙ»

Представлено пропозиції щодо розширення території регіонального ландшафтного парку «Сеймський» за рахунок нових цінних у флористичному аспекті ділянок.

Ключові слова: перспективні території, регіональний ландшафтний парк, Сумська область.

Регіональний ландшафтний парк «Сеймський» (далі – РЛП «Сеймський») створений у 1995 р. на площі 98 857,9 га із земель державної та комунальної власності чотирьох районів Сумської області (Конотопського, Кролевецького, Путивльського та Буринського) [5]. Парк об'єднав території різних категорій природно-заповідного фонду регіону, які вже існували у басейні р. Сейм: парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва «Камінський» та «Волокитинський»; пам'ятки природи «Дуби», «Спадчанське озеро», «Урочище Боромля», заказники «Мариця», «Бочечанський», «Єзучський», «Мутинський», «Присеймівський», «Камінські піщаники»; заповідне урочище «Драгомирівщина». У складі існуючого РЛП були створені заказники «Озаричанський» (2003), «Оленкин» та «Попів Грудок» (2011). Згідно з «Проектом організації ...» (2017) територія РЛП розподілена на заповідну (1687,58 га; 1,7%), регульованої рекреації (3143,38 га; 3,18%) і господарську (94026,94 га; 95,12 %) зони.

Впродовж 2019–2021 рр. було проведено дослідження флори РЛП «Сеймський», встановлено попередній видовий склад. Спеціальна увага приділена раритетній компоненті парку [2]. Проаналізовано та визначено цінні у флористичному відношенні, потенційні ділянки для розширення меж парку, з метою збереження популяцій рідкісних видів різного рівня охорони. Теоретичним підґрунтям для цього є «Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі», закони України «Про природно-заповідний фонд України» та «Про Червону книгу України», згідно якого, представленість на певній території рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного та тваринного світу, занесених до Червоної книги України, є підставою для оголошення її об'єктом природно-заповідного фонду. Також територія дослідження включена до Смарагдової мережі України, створеної для охорони зникаючих та цінних видів рослин і тварин, які мають міжнародне значення і перелічені в Резолюції № 6 (1998) Бернської конвенції (далі – БК), а також містить природні середовища існування (оселища), які перелічені в Резолюції № 4 БК.

Основними шляхами розширення меж РЛП «Сеймський» є:

- включення прилеглих до парку соціологічно цінних територій, без вилучення їх у власників та користувачів;
- включення територій, які не ввійшли до складу РЛП та мають вигляд «вирізаних ділянок» із його площини, без вилучення їх у власників та користувачів;
- включення до складу вже існуючих об'єктів ПЗФ, що знаходяться поряд із парком, без втрати їх статусу та категорії.

У результаті досліджень виявлені цінні для розширення парку урочища або їх частини, у складі яких відмічені типові для регіону соснові, сосново-дубові, дубово-соснові, кленово-дубові, липово-кленово-дубові та кленово-липово-дубові ліси. Вони є середовищем існування популяцій видів рослин занесених до Червоної книги України (ЧКУ) або до Переліку регіонально рідкісних рослин Сумської області.

У лісовому фонді ДП «Кролевецьке ЛМГ» була досліджена ділянка урочища Мариця (48 квартал Ярославецького лісництва). Тут вже існує створений у 1980 р. ботанічний заказник місцевого значення «Мариця» площею 14,2 га, більшість популяцій раритетних видів поширені за його межами. Пропонуємо розширити територію заказника, оскільки серед видів ЧКУ в урочищі зафіксовано *Epipactis helleborine* (L.) Crantz (за гербарними даними KW) та чисельну популяцію *Allium ursinum* L., останній вид є особливо цінним, відомо один локалітет на території РЛП. Також відмічені регіонально рідкісні види Сумської області *Scilla bifolia* L., *Corydalis intermedia* (L.) Murat та *Dentaria quinquefolia* M. Bieb.

На території урочища Яндола (ДП «Кролевецьке ЛМГ», Ярославецьке лісництво) відомо місцезнаходження *Listera ovata* (L.) R.Br. (KW 028585), вид ЧКУ, який на сьогодні не зафіксований у межах РЛП «Сеймський». Територія потребує подальших флористичних обстежень.

Цінними ділянками, що належать ДП «Конотопський агролісгосп» є:

- урочище Шпитове (квартали 27–30 Конотопського лісництва), яке вже розглядалось, як потенційна природоохоронна територія [4]. Тут відмічені популяції видів ЧКУ *Epipactis helleborine*, *Listera ovata*, *Neottia nidus-avis* (L.) Rich *Gladiolus tenuis* M. Bieb. та регіонально рідкісні види Сумської області *Scilla bifolia* і *Corydalis intermedia*.

- урочище Голоборівська дача (частково, квартали 67–79, 87–90 Конотопського лісництва), де відмічено популяції виду ЧКУ *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill., регіонально рідкісні *Sempervivum ruthenicum* Schnittsp. & C.V. Lehm. та *Jurinea cyanoides* (L.) Rchb., останній занесено до Резолюції 6 БК.

- урочище Спадщанський Ліс (Путивльське лісництво) – великий лісовий масив, частково входить до складу РЛП «Сеймський». На території урочища був однойменний заказник площею 1500 га, який на сьогодні вважається втраченим об'єктом природно-заповідного фонду [1]. За нашими дослідженнями, у фітосозологічному аспекті цінними є квартали 19, 20, 26, 27, основну частину яких займає зона рекреації РЛП. Тут відмічено популяції видів ЧКУ *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera chlorantha* (Cust.) Rchb., *Lilium martagon* L., регіонально рідкісний *Campanula persicifolia* L. [3].

- урочище Кулажино, що знаходиться біля західної межі РЛП на північний захід від с. Селище. У кварталах 16, 19, 23–25 Конотопського лісництва виявлені популяції видів ЧКУ *Epipactis helleborine*, *Neottia nidus-avis* та регіонально рідкісні *Campanula persicifolia*, *Crataegus ucrainica* Pojark.

- дубово-сосновий ліс на північ від с. Присейм'я, де відмічена популяція виду ЧКУ *Iris hungarica* Waldst. et Kit, який занесено до Резолюції 6 БК.

Також пропонуємо включити до РЛП наступні об'єкти ПЗФ.

«Ставище» – ботанічний заказник місцевого значення, площею 30 га, розташований в лісовому фонді ДП «Кролевецьке ЛМГ» (55 квартал Кролевецького лісництва). Як об'єкт ПЗФ створений 27.07.1977 р. Представлені соснові, дубові та дубово-в'язові ліси. Відмічені бореальні види рослин *Pyrola minor* L., *Orthilia secunda* (L.) House, рідкісні *Dryopteris dilatata* (Hoffm.) A.Gray та *Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newman.

«Духанівський» – ландшафтний заказник місцевого значення площею 71,9 га, розташований на південь від с. Духанівка. Як об'єкт ПЗФ створений 04.08.2006 р. з метою збереження у природному стані ділянки лісу на боровій терасі р. Сейм, що є типовим призаплавним ландшафтним комплексом, з рідкісними видами тварин: *Mustela erminea* L., *Catocala fraxini* L., *Papilio mahaon* L., занесених до ЧКУ, *Limenitis populi* L. – до Європейського Червоного списку та рослин, зокрема *Pulsatilla patens* (L.) Mill. – з ЧКУ та Резолюції 6 БК.

«Спаські валуни» – геологічна пам'ятка природи місцевого значення, площею 0,1 га, знаходиться у с. Спаське. Як об'єкт ПЗФ створена 27.06.2008 р. Є місцем експозиції

валунів, знайдених у четвертинних моренних відкладах в околицях села.

Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Княгині Львової» біля с. Бочечки, площа 14,9 га. Як об'єкт ПЗФ створений 28.01.2003 р. Основу парку складають дубово-кленово-липове насадження.

Включення перелічених об'єктів та територій до складу РЛП «Сеймський» забезпечить ефективну охорону популяцій рідкісних видів флори та фауни, їх оселищ, дозволить врегулювати господарську діяльність і рекреаційний вплив на цих ділянках, що сприятиме збереженню природного та ландшафтного різноманіття регіону.

Список літератури

1. Василюк О. В., Кравченко О. В., Осирко О. С. Втрачені об'єкти та території природно-заповідного фонду. Львів: «Компанія Манускрипт», 2020. 668 с.
2. Міськова О. Поширення регіонально рідкісних видів рослин Сумської області на території регіонального ландшафтного парку «Сеймський». *Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні*: зб. наук. пр. з нагоди вшанування пам'яті видатного фітосозолога, д-ра біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко-Малюк (1938–2016 рр.). К. : Талком, 2021. Вип. 5. С. 53–59.
3. Панченко С. М., Чернишов І. О., Мартинова А. О., Кириленко Ю. В. Рослинний покрив Спадщанського лісу (Путивльський р-н, Сумська область) і перспективи його заповідання. *Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні*: зб. статей з нагоди вшанування пам'яті видатного фітосозолога, д-ра біол. наук, проф. Т. Л. Андрієнко-Малюк (1938–2016 рр.). К. : Талком, 2018. Вип. 2. С. 47–53.
4. Панченко С. М. Урочище Шпитове (Шпитов) як потенційна природоохоронна територія. *Конотопські читання*: зб. наук. пр. / гол. ред. Н. П. Верба. Вип. Х. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2019. С. 286–292.
5. Природно-заповідний фонд Сумської області: Атлас-довідник / уклад.: Р. В. Бойченко, В. В. Вертель, О. Ю. Карлюкова та ін. 2-е вид., випр. та допов. К.: ТОВ «Українська Картографічна Група», 2019. 96 с.